

EUROPOS TARYBA
EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS
TREČIASIS SKYRIUS

NUTARIMAS DĖL

Haroldo TRIJONIO
Pareiškimo Nr. 2333/02
prieš Lietuvą

PRIIMTINUMO

Europos Žmogaus Teisių Teismas (trečiasis skyrius), 2005 m. kovo 17 d. posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininko B. M. ZUPANČIČ,
teisėjų J. HEDIGAN,
C. BÎRSAN,
M. TSATSA-NIKOLOVSKA,
A. GYULUMYAN,
R. JAEGER,
E. MYJER
ir *skyriaus kanclerio* V. BERGER,

atsižvelgdamas į minėtą pareiškimą, pateiktą 2001 m. balandžio 19 d.,

atsižvelgdamas į atsakovės Lietuvos Vyriausybės pateiktą poziciją ir į pareiškėjo kaip atsakymą pateiktą nuomonę,

po svarstymo nusprendė:

FAKTAI

Pareiškėjas Haroldas Trijonis yra Lietuvos Respublikos pilietis, gimęs 1970 m., gyvenantis Klaipėdoje. Atsakovei Vyriausybei atstovavo jos atstovė D. Jočienė.

A. Bylos aplinkybės

Šalių pateikti bylos faktai gali būti apibendrinti kaip išdėstyta toliau.

Pareiškėjas dirba privačioje įmonėje.

1995 m. lapkričio 27 d. pareiškėjui buvo iškelta baudžiamoji byla dėl įtariamo svetimo turto pasisavinimo.

1995 m. gruodžio 20 d. pareiškėjas buvo apklaustas kaip įtariamasis.

Nenustatytą dieną 1996 metų pradžioje V. R., vienas iš įtariamųjų baudžiamojoje byloje, pasislėpė nuo tyrimo. 1996 m. vasario 19 d. paskelbta V. R. paieška.

1996 m. vasario 27 d. ikiteisminis tyrimas buvo sustabdytas siekiant surasti V. R.

1996 m. liepos 12 d. pradėta V. R. ekstradicijos iš JAV procedūra.

1996 m. gruodžio 30 d. ikiteisminis tyrimas buvo atnaujintas.

1997 m. sausio 14 ir 23 dienomis pareiškėjas apklaustas kaip įtariamasis.

1997 m. sausio 30 d. ikiteisminis tyrimas vėl sustabdytas iki V. R. bus išduotas.

2000 m. gruodžio 12 d. ikiteisminis tyrimas vėl atnaujintas.

2000 m. gruodžio 14 d. JAV išdavė Lietuvos Respublikai V. R.

2000 m. gruodžio 15 d. tardytoja paskyrė kardomąją priemonę – namų areštą, įpareigodama pareiškėją 24 valandas per parą būti savo namuose. Prokuroras tą pačią dieną sankcionavo nutarimą, kurio galiojimo laikas nebuvo nurodytas.

2000 m. gruodžio 27 d. pareiškėjui buvo pareikšti kaltinimai dėl svetimo turto pasisavinimo veikiant grupėje su kitais asmenimis (tuo metu galiojusio Baudžiamojo kodekso 275 straipsnio 2 dalis).

2000 m. gruodžio 27 d. paskirta V. R. teismo psichiatrijos ekspertizė.

Pareiškėjas ginčijo paskirto namų arešto teisėtumą, bylą tiriantiems pareigūnams 2000 m. gruodžio 21 d. pateikdamas prašymą, o 2001 m. sausio 2 d. – skundą.

2001 m. sausio 11 d. nutarimas paskirti namų areštą pakeistas sušvelninant sąlygas. Pareiškėjui buvo leista lankytis darbo vietoje darbo dienomis, o namie jis buvo įpareigotas būti nuo 19.00 val. iki 7.00 val. darbo dienomis bei visą parą savaitgaliais.

2001 m. sausio 25 d. pareiškėjui buvo pareikštas naujas kaltinimas dėl svetimo turto pasisavinimo stambiu mastu veikiant grupėje su kitais asmenimis (tuo metu galiojusio Baudžiamojo kodekso 275 straipsnio 3 dalis).

2001 m. balandžio 18 d. atlikta V. R. teismo psichiatrijos ekspertizė.

2001 m. lapkričio 6 d. pareiškėjui pagal LR BK 275 straipsnio 3 dalį pareikštas kaltinimas buvo pakeistas.

2001 m. lapkričio 8 d. ikiteisminis tyrimas buvo pabaigtas.

2001 m. gruodžio 30 d. patvirtinta kaltinamoji išvada. Byla buvo perduota teismui.

2002 m. gegužės 6 d. Klaipėdos miesto apylinkės teismas namų areštą pareiškėjui pakeitė švelnesne kardomąja priemone – rašytiniu pasižadėjimu neišvykti iš nuolatinės gyvenamosios vietos.

2002 m. gruodžio 24 d. byla buvo grąžinta tyrėjams tyrimui papildyti.

2003 m. vasario 28 d. pareiškėjui pareikštas kaltinimas buvo pakeistas.

2003 m. kovo 7 d. ikiteisminis tyrimas buvo baigtas.

Atrodo, kad iki šiol byla yra nagrinėjama pirmosios instancijos teisme.

B. Bylai reikšminga vidaus teisė

Bylai reikšmingu metu galiojusio Baudžiamojo kodekso 275 straipsnis numatė baudžiamąją atsakomybę už svetimo turto pasisavinimą ir iššvaistymą.

Pagal bylai reikšmingu metu galiojusio Baudžiamojo proceso kodekso 95–99 straipsnius namų areštą kaip kardomąją priemonę galėjo skirti tardytojas ar prokuroras. Pagal Baudžiamojo proceso kodekso 10, 96 ir 104 straipsnius suėmimą galėjo skirti tik teisėjas arba teismas.

SKUNDAI

1. Remdamasis Konvencijos 6 straipsniu pareiškėjas skundėsi, kad baudžiamasis procesas jo atžvilgiu buvo nepagrįstai ilgas.

2. Remdamasis Konvencijos 5 ir 6 straipsniais pareiškėjas skundėsi, kad namų areštas jam buvo skirtas savavališkai ir neteisėtai, be to, nebuvo suteikta galimybė peržiūrėti namų areštą teismine tvarka.

TEISĖ

1. Remdamasis Konvencijos 6 straipsniu pareiškėjas skundėsi, kad baudžiamasis procesas jo atžvilgiu buvo nepagrįstai ilgas.

6 straipsnyje, kiek reikšminga šiai bylai, numatyta:

„Kai yra sprendžiamas <...> jam pareikšto kokio nors baudžiamojo kaltinimo klausimas, toks asmuo turi teisę, kad bylą per įmanomai trumpiausią laiką <...> išnagrinėtų <...> teismas.“

Vyriausybė teigė, kad bylą galima laikyti labai sudėtinga, o kompetentingos institucijos nevilkino bylos tyrimo. Be to, Vyriausybė nurodo, kad bylos tyrimas buvo sustabdytas nuo 1996 m. vasario 27 d. iki 1996 m. gruodžio 30 d. ir nuo 1997 m. sausio 30 d. iki 2000 m. gruodžio 12 d. dėl V. R. slapstymosi ir laukiant jo ekstradicijos. Apskritai, proceso trukmė nebuvo per ilga.

Nesutikdamas su Vyriausybės pozicija pareiškėjas nurodė, kad proceso trukmė buvo nepagrįstai ilga.

Teismas, atsižvelgdamas į šalių pastabas, mano, kad ši pareiškimo dalis kelia sudėtingus faktų ir teisės klausimus, kurių išsprendimas turi priklausyti nuo bylos esmės nagrinėjimo. Todėl ši pareiškimo dalis negali būti laikoma aiškiai nepagrįsta pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalį. Joks kitas pagrindas paskelbti ją nepriimtina nėra nustatytas.

2. Remdamasis Konvencijos 5 ir 6 straipsniais, pareiškėjas skundėsi, kad namų areštas prilygo laisvės atėmimui, kuris buvo savavališkas ir neteisėtas ir jo nebuvo galima peržiūrėti teismine tvarka.

Konvencijos 5 straipsnyje, kiek reikšminga šiai bylai, numatyta:

„1. Kiekvienas asmuo turi teisę į laisvę ir saugumą. Niekam laisvė negali būti atimta kitaip, kaip šiais atvejais, ir įstatymo nustatyta tvarka:

<...>

c) kai asmuo teisėtai sulaikomas ar suimamas, kad būtų pristatytas kompetentingai teismo institucijai, pagrįstai įtariant jį padarius nusikaltimą ar kai pagrįstai manoma, jog būtina neleisti padaryti nusikaltimo, arba manoma, jog jis, padaręs tokį nusikaltimą, gali pabėgti;

<...>

3. Kiekvienas sulaikytasis ar suimtasis pagal šio straipsnio 1 dalies c punkto nuostatas turi būti skubiai pristatytas teisėjui ar kitam pareigūnui, kuriam įstatymas yra suteikęs teisę vykdyti teismines funkcijas, ir turi teisę į bylos nagrinėjimą per įmanomai trumpiausią laiką arba teisę būti paleistas proceso metu. Paleidimas gali būti sąlygojamas garantijų, kad jis atvyks į teismą.

4. Kiekvienas asmuo, kuriam atimta laisvė jį sulaikius ar suėmus, turi teisę kreiptis į teismą, kad šis greitai priimtų sprendimą dėl sulaikymo ar suėmimo teisėtumo ir, jeigu asmuo kalinamas neteisėtai, nuspręstų jį paleisti.“

Visų pirma Vyriausybė įrodinėjo, kad ši pareiškimo dalis turi būti atmesta dėl vidaus priemonių nepanaudojimo (Konvencijos 35 straipsnio 1 dalis), kadangi pareiškėjas galėjo pasinaudoti „veiksminga“ teisinės gynybos priemone kreipdamasis į prokurorą, tačiau savo 2000 m. gruodžio 21 d. bei 2001 m. sausio 2 d. skunduose jis nenurodo, jog „namų areštas“ iš tiesų prilygo laisvės atėmimui pagal Konvencijos 5 straipsnį. Vyriausybė taip pat tvirtino, kad pareiškėjui skirta kardomoji priemonė „namų areštas“ neprilygo laisvės atėmimui, todėl Konvencijos 5 straipsnis šiuo atveju nėra taikytinas. Vyriausybė įrodinėjo, kad pareiškėjui skirta kardomąja priemone buvo apribota judėjimo laisvė ir ji buvo suderinama su Konvencijos 4 Protokolo 2 straipsnio reikalavimais. Be to, pareiškėjas turėjo teisę ginčyti kardomąją priemonę teismine tvarka ir ja pasinaudojus 2002 m. gegužės 6 d. „namų areštas“ buvo panaikintas. Todėl Konvencijos 6* straipsnis nebuvo pažeistas.

---

* Nepaisant to, kad Teismo sprendime nurodytas Konvencijos 6 straipsnis, pagal pastraipos turinį ir prasmę turėtų būti Konvencijos 5 straipsnis (*vert.past.*).

Pareiškėjas nesutiko su Vyriausybės išvadomis, tvirtindamas, kad „namų areštas“ bei galimybės jį peržiūrėti nebuvimas buvo nesuderinami su Konvencijos 5 straipsnio 1, 3 ir 4 dalių nuostatomis, o taip pat, kad šiuo atžvilgiu jam buvo atimta teisė į teismą taip pažeidžiant Konvencijos 6 straipsnį.

Visų pirma Teismas pastebi, kad pareiškėjui kardomoji priemonė „namų areštas“, įpareigojant kiekvieną dieną būti namuose 24 valandas, buvo paskirta 2000 m. gruodžio 15 d. ir buvo taikoma iki 2001 m. sausio 11 d. Po to „namų arešto“ sąlygos buvo pakeistos, įpareigojant pareiškėją būti namuose tik savaitgaliais ir darbo dienomis nuo 19 val. vakaro iki 7 val. ryto, likusį laiką suteikiant galimybę jam būti darbe. Pastarosios kardamosios priemonės sąlygos galiojo iki 2002 m. gegužės 6 d., kai „namų areštas“ pareiškėjui galiausiai buvo panaikintas. Todėl reikia nagrinėti du pareiškėjui skirto „namų arešto“ laikotarpius – nuo 2000 m. gruodžio 15 d. iki 2001 m. sausio 11 d. bei nuo 2001 m. sausio 11 d. iki 2002 m. gegužės 6 d.

a) „*Namų areštas*“ nuo 2000 m. gruodžio 15 d. iki 2001 m. sausio 11 d.

Vertindamas šį laikotarpį Teismas atkreipia dėmesį į Vyriausybės argumentus dėl vidaus gynybos priemonių nepanaudojimo. Tačiau pastebėtina, kad pareiškėjas 2000 m. gruodžio 21 d. ir 2001 m. sausio 2 d. kreipėsi į prokurorą ginčydamas „namų arešto“ teisėtumą. Tai, kad pareiškėjas nenurodė konkretaus Konvencijos straipsnio nepaneigia to fakto, jog iš esmės jis skundėsi dėl ginčijamos priemonės teisėtumo.

Be to, ši pareiškimo dalis yra susijusi su pareiškėjo skundais dėl to, kad jam pagal Konvencijos 5 straipsnio 4 dalį nebuvo užtikrinta tinkama teisminės gynybos priemonė dėl ginčijamo laisvės atėmimo paskiriant „namų areštą“. Pažymėtina, kad Vyriausybė nenurodė, jog dėl nuo 2000 m. gruodžio 15 d. iki 2001 m. sausio 11 d. paskirto „namų arešto“ egzistavo galimybė kreiptis į teismą. Atvirksčiai, Vyriausybė įrodinėjo, kad pareiškėjo kreipimasis į prokurorą, pateikiant 2000 m. gruodžio 21 d. ir 2001 m. sausio 2 d. skundus (žr. pirmiau), yra laikytinas „veiksminga“ teisinės gynybos priemone. Pirmą kartą galimybė kreiptis į teismą pareiškėjui buvo suteikta tik 2002 m. gegužės 6 d., o tai yra žymiai vėliau nei baigėsi minėtas „namų arešto“ laikotarpis.

Apibendrinant, nėra įrodyta, kad nuo 2000 m. gruodžio 15 d. iki 2001 m. sausio 11 d. dėl pareiškėjui paskirto „namų arešto“ egzistavo veiksminga teisminės gynybos priemonė, kuria remiantis būtų galima išspręsti pareiškėjo skundus, arba tai, jog pareiškėjas nepasinaudojo kitomis minėtu laikotarpiu galiojusiomis veiksmingomis gynybos priemonėmis. Taigi, pareiškėjo skundai dėl „namų arešto“ minėtu laikotarpiu negali būti atmesti dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 dalį.

Teismas, atsižvelgdamas į šalių pastabas dėl Konvencijos 5 straipsnio 1, 3 ir 4 dalių, pripažįsta, kad ši pareiškimo dalis kelia sudėtingus faktų ir teisės klausimus, kurių išsprendimas turi priklausyti nuo bylos esmės nagrinėjimo. Todėl ši pareiškimo dalis negali būti laikoma aiškiai nepagrįsta pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalį. Joks kitas pagrindas paskelbti ją nepriimtina nėra nustatytas.

Dėl pareiškėjo skundo, kad šiuo „namų arešto“ laikotarpiu buvo apribota „teisė į teismą“ pagal 6 straipsnį, Teismas primena, jog nuspręsta pareiškėjo skundų esmę nagrinėti pagal Konvencijos 5 straipsnio 4 dalį, kuri yra *lex specialis* 6 straipsnyje numatytos teisės skusti apribotą galimybę kreiptis į teismą atžvilgiu. Teismas neprivalo nagrinėti tų pačių skundų ir pagal Konvencijos 6 straipsnį. Todėl pareiškėjo skundas dėl šio „namų arešto“ laikotarpio ta apimtimi, kuria jis buvo pateiktas pagal Konvencijos 6 straipsnį, turi būti atmestas pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

b) „*Namų areštas*“ nuo 2001 m. sausio 11 d. iki 2002 m. gegužės 6 d.

Teismas neprivalo nagrinėti Vyriausybės prieštaravimo dėl tariamo vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo šio „namų arešto“ laikotarpiu, kadangi net jei būtų preziumuojama, kad pareiškėjas įvykdė Konvencijos 35 straipsnio 1 dalies reikalavimus, ši pareiškimo dalis turi būti atmesta dėl šių priežasčių.

Teismas pastebi, kad pareiškėjo „namų areštas“ nuo 2001 m. sausio 11 d. iki 2002 m. gegužės 6 d. neprilygo laisvės atėmimui, kadangi šiuo laikotarpiu pareiškėjas turėjo galimybę eiti į darbą bei būti namuose (žr. priešingai *Guzzardi v. Italy*, no. 7367/76, 1980-11-06, §§ 90–95, Series A no. 39). Todėl Konvencijos 5 straipsnis šiam „namų arešto“ laikotarpiui nėra taikytinas, o pareiškėjo skundai yra nesuderinami *ratione materiae* su Konvencijos nuostatomis (35 straipsnio 3 dalis).

Tuo pat metu Teismas mano, kad „namų areštas“ šiuo laikotarpiu apribojo pareiškėjo judėjimo laisvę. Todėl yra būtina šiuos skundus nagrinėti pagal 4 Protokolo 2 straipsnį, kuriame numatyta:

„1. Kiekvienas asmuo, teisėtai esantis valstybės teritorijoje, turi teisę joje laisvai judėti ir laisvę pasirinkti gyvenamąją vietą.

2. Kiekvienas asmuo turi teisę išvažiuoti iš bet kurios šalies, taip pat ir iš savosios.

3. Šių teisių įgyvendinimui negali būti taikomi jokie apribojimai, išskyrus tuos, kuriuos nustato įstatymas ir kurių demokratinėje visuomenėje reikia valstybės ar visuomenės saugumui, viešajai tvarkai palaikyti, nusikalstamumui sustabdyti, žmonių sveikatai ar moralei arba kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti.
<...>“

Tačiau Teismas pastebi, kad pareiškėjas nepateikė jokių argumentų, kurie leistų abejoti jam paskirto „namų arešto“ nuo 2001 m. sausio 11 d. iki 2002 m. gegužės 6 d. teisėtumu atsižvelgiant į baudžiamojo proceso eigą (žr. pirmiau „Bylai reikšminga vidaus teisė“, Baudžiamojo proceso kodekso 95–99 straipsnius). Pareiškėjas taip pat neįrodė, kad ši priemonė negali būti pateisinama kaip „būtina demokratinėje visuomenėje“, ypač atsižvelgiant į tai, jog ji buvo skirta kaip kardomoji priemonė įtariant pareiškėją padarius nusikaltimą. Todėl bet kuriuo atveju pareiškėjo skundai pagal Konvencijos 4 Protokolo 2 straipsnį būtų aiškiai nepagrįsti Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies požiūriu.

Teismas nenustato jokie Konvencijos ar jos Protokolų nuostatų pažeidimo dėl likusių skundų šioje pareiškimo dalyje.

Todėl pareiškėjo skundai dėl „namų arešto“ nuo 2001 m. sausio 11 d. iki 2002 m. gegužės 6 d. turi būti atmesti pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

Dėl šių priežasčių Teismas vienbalsiai

Skelbia priimtinais, iš anksto nespėdamas dėl bylos esmės, pareiškėjo skundus pagal Konvencijos 5 straipsnio 1, 3 ir 4 dalis dėl jam skirto „namų arešto“ nuo 2000 m. gruodžio 15 d. iki 2001 m. sausio 11 d. ir skundą pagal Konvencijos 6 straipsnį dėl jo baudžiamosios bylos trukmės;

Skelbia nepriimtina likusią pareiškimo dalį.

Vincent BERGER
Kancleris

Boštjan M. ZUPANČIČ
Pirmininkas